

HAD MOD MINORITETER

FORTÆLLINGER OM HAD I HVERDAGEN

HAD MOD MINORITETER

FORTÆLLINGER OM HAD I HVERDAGEN

Forfattere: Lumi Zuleta, Yasmin Bahat og Tinne Steffensen

Redaktion: Morten Emmerik Wøldike

Ansvarlig: Nikolaj Nielsen

e-ISBN: 978-87-7570-095-0

Fotos: Signe Hartvig

Layout: Michael Länger

Tak til alle medvirkende for at dele deres historier.

© 2022 Institut for Menneskerettigheder
Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution
Wilders Plads 8K
1403 København K
Telefon 32 69 88 88
www.humanrights.dk

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger fx store typer, korte linje, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster. Læs mere om tilgængelighed på: www.menneskeret.dk/tilgaengelighed

INDHOLD

1	INDLEDNING	4
2	ANMELDELSE OG STATISTIK	7
3	NÅR HADET BLIVER EN DEL AF HVERDAGEN	8
4	PASSIVE OMGIVELSER GØR ONDT VÆRRE	14
5	UTRYGHEDEN ER VÆRST OM NATTEN	18
6	HADET SÆTTER SPOR	22
7	MØDET MED POLITI OG REGISTRERING	29
8	HAD ONLINE	36
9	SURVEYEKSPERIMENT: VILLIGHED TIL AT ANMELDE HADEFULDE YTRINGER TIL POLITIET	43
10	OM RUNDSPØRGEN	48
11	REFERENCER TIL UNDERSØGELSER	52

1 INDLEDNING

I denne publikation sætter vi fokus på, hvordan had rammer minoriteter på grund af deres etnicitet, religion, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet eller kønsudtryk.

Emnet belyses med udgangspunkt i en række personlige fortællinger med had i hverdagen og en rundspørge blandt LGBT+-personer, etniske og religiøse minoriteter og personer med handicap.

HAD HAR MANGE FORMER

Had kan defineres som en stærk modvilje mod eller fjendskab over for nogen eller noget.

Had kan være knyttet til frygt og negative holdninger mod nogle særlige grupper.

Had kan komme til udtryk på mange forskellige måder, for eksempel mere subtilt som lange stirrende blikke eller mere alvorlige handlinger som tilråb, chikane og vold.

Minoritetspersonernes oplevelser med had har en række fællestræk. Blandt andet har flere af dem negative erfaringer fra møder med fremmede i det offentlige rum, og de er ofte utrygge og bange for, at de vil blive udsat for had igen.

HAD HAR KONSEKVENSER

Hos flere af de personer, som bidrager med deres historier i denne publikation, sætter hadet tydelige spor. Det gælder, uanset om de har været udsat for verbal chikane, trusler om vold eller fysisk vold.

Had, der kommer fra helt fremmede mennesker, gør ofte mest ondt og sætter sig mest i kroppen. Det har konsekvenser.

Oplevelserne fører nemlig til, at minoritetspersonerne ændrer og regulerer deres adfærd. Flere af dem, hvis historie fortælles her, undlader for eksempel at tage offentlig transport og undgår bestemte bydele, eller de tilpasser deres fremtoning for ikke at skille sig ud.

HADFORBRYDELSER OG HADEFULDE YTRINGER

En hadforbrydelse er en kriminel handling, der er motiveret af fordomme eller had mod ofrets religion, etnicitet, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, køns karakteristika eller handicap.

Hadforbrydelser kan komme til udtryk som vold, hærværk, tyveri, verbale angreb eller chikane. Chikane kan være forbudt, hvis der er tale om diskrimination eller ulovlig forskelsbehandling. Chikane behandles ikke strafferetligt som det er tilfældet med hadforbrydelsessager, men derimod som ulovlig forskelsbehandling. Det er Ligebehandlingsnævnet, der træffer afgørelser i sådanne sager. Instituttets ligebehandlingsrådgiving kan hjælpe med at føre en sag, hvis du har været udsat for ulovlig forskelsbehandling. Se mere på side 54.

Det er det såkaldte hadmotiv, der kendetegner en hadforbrydelse. Det er en straffeskærpende omstændighed, hvis den kriminelle handling har baggrund i ofrets tilhørsforhold til en bestemt gruppe.

Det er langt fra alle oplevelser, der fortælles i denne rapport, der kan kategoriseres som en hadforbrydelse i strafferetlig forstand.

HADFORBRYDELSER

Efter straffelovens § 81, nr. 6, skal det ved straffens fastsættelse indgå som en skærpende omstændighed, at gerningen helt eller delvist har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskaraktistika eller lignende.

Bestemmelsen finder først anvendelse, når en person kendes skyldig i et strafbart forhold, hvor det vurderes som straffeskærpende omstændighed ved udmåling af straffen.

HADEFULDE YTRINGER

Hadefulde ytringer kan betegnes som en særlig form for hadforbrydelse. Begrebet knytter sig til straffelovens § 266 b, der kriminaliserer ytringer, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds, truer, forhåner eller nedværdiger en gruppe af personer på grund af deres race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskaraktistika. Straffen kan være bøde eller fængsel op til to år.

I denne publikation beretter syv minoritetspersoner om deres oplevelser med at blive udsat for had i hverdagen. Fælles for dem alle er, at det har personlige omkostninger at blive udsat for voldelige eller verbale overfald for at være den, man er. Oplevelserne med had finder sted i det offentlige rum og på sociale medier.

RUNDSPØRGE BLANDT MINORITETSGRUPPER

Publikationen bygger desuden på en rundspørge med besvarelser fra cirka 700 minoritetspersoner. I rundspørgen har vi spurgt ind til minoritetsgruppernes oplevelser med had i det offentlige rum og online.

Rundspørgen er udsendt via sociale medier og er ikke repræsentativ, hvilket vil sige, at tallene alene er baseret på respondenternes

besvarelser og ikke kan generaliseres til at gælde for minoritetsgrupperne i befolkningen. Det skyldes, at det er vanskeligt at opnå repræsentativitet i undersøgelser af minoriteter. Til gengæld er det her muligt at belyse hverdagsoplevelser og erfaringer med had for minoritetsgrupper, der ofte bliver overset i statistikker og større befolkningsundersøgelser. Se mere om rundspørgen på s. 48.

I denne publikation præsenteres udvalgte tal fra rundspørgen og et omfattende udvalg af respondenternes oplevelser med had i hverdagen, som de har givet i åbne svarkategorier. De syv interviewpersoner, der bidrager med deres personlige fortællinger, er desuden rekrutteret blandt respondenterne i rundspørgen.

2 ANMELDELSE OG STATISTIK

ANMELDELSE OG REGISTRERING

I Danmark bliver langt fra alle hadforbrydelser anmeldt til politiet. Som vi belyser her, skyldes det ofte, at ofrene ikke har tillid til politiet, eller at de ikke ved, hvordan man anmelder. Fra rundspørgen kan vi se, at minoritetsgrupperne er tilbøjelige til ikke at anmelde had, fordi de tvivler på, at en anmeldelse til politiet vil føre til noget.

I Justitsministeriets offerundersøgelse angav 21 procent af voldsopfrene i 2020, at hændelsen helt sikkert var en voldsforbrydelse motiveret af had mod ofrets etnicitet, religion, seksuelle orientering eller kønsidentitet. Det svarer til et anslået antal på 11.900 personer og omfatter hver femte voldsforbrydelse.¹

Godt én ud af 10 danskere svarer, at de har oplevet hadefulde ytringer online. Det svarer til et anslået antal på 21.100 personer.²

Samtidig registrerede politiet kun 635 sager som hadforbrydelser i 2020. Dette dækker over både hadefulde ytringer hadforbrydelser. Det er uvist, hvor mange domme, der samlet set har fundet sted.³

Der er altså stor forskel på antallet af hadforbrydelser, som danskerne selv rapporterer at have oplevet, og politiets officielle registreringer af hadforbrydelser.

Du kan læse mere om anmeldelser og registrering af hadforbrydelser på side 29-31.

3 NÅR HADET BLIVER EN DEL AF HVERDAGEN

De fleste af os er vant til dagligt at bruge og færdes i det offentlige rum. Vi tænker sjældent særlig meget over alle de hverdagssituationer, hvor vi træder ud af vores private hjem for at købe ind, gå en tur eller bevæge os til og fra arbejde eller aftaler med venner og familie.

For minoritetspersoner er det tit hverdagens almindelige gøremål, der udvikler sig til ubehagelige og utrygge situationer. Det kan være under noget så almindeligt som en tur ned til kiosken.

Mange af de minoritetspersoner, som fortæller deres historie her, har oplevet at blive stirret på i det offentlige rum, at blive råbt efter af fremmede eller at blive spyttet på. Nogle har også været udsat for vold.

Selve frygten fylder meget hos de minoritetspersoner, vi har talt med. De er bange for, hvad der kan ske, og de er usikre på, om nogen vil gribe ind, hvis der sker noget.

DEN OFFENTLIGE TRANSPORT

Den offentlige transport er for mange en nødvendighed i hverdagen. For de fleste, der benytter bus eller tog til daglig, giver det sjældent anledning til utryghed.

Men for minoritetspersoner kan den offentlige transport være et ekstra sårbart rum, fordi det ikke er lige så nemt at slippe væk eller fjerne sig fra situationen, som det er på gaden, hvor man kan tage en anden rute.

Flere af de minoritetspersoner, som her står frem med deres personlige historier, fortæller, at de undgår at bruge offentlig transport, særligt om aftenen og natten.

Dette er et modelfoto. Samira har ikke ønsket at stille op med fulde navn eller foto.
Foto: Ebi Zandi, unsplash.com

MAN ER SÅRBAR, NÅR MAN HAR SINE BØRN MED.

Samira er i trediveerne, har to børn på henholdsvis to og syv år og bor med sin familie i København. Hun bærer tørklæde og er både blevet råbt og spyttet efter på gaden.

BLIVER RÅBT AF PÅ GADEN

Samira har efterhånden ikke tal på, hvor mange gange hun er blevet råbt efter på gaden. Det kan være tilråb som: "I fandens muslimer", eller kommentarer om hendes påklædning. Engang spyttede en mand efter hende, da hun gik hen ad gaden.

Samiras børn på henholdsvis to og syv år har allerede været vidner til flere verbale overfald mod deres mor. Det berører Samira ekstra meget, når børnene overværer de ubehagelige episoder.

OPLEVELSE SKRÆMTE SAMIRAS SØN

En situation har brændt sig fast i Samiras hukommelse. Hun er sammen med sine to børn på vej hjem med bussen. Helt uprovokeret råber en fremmed kvinde efter Samira og hendes børn: "Perker" og "fødemaskine."

"Så stod jeg der med en syvårig og toårig og skulle overveje, hvordan jeg ville reagere," siger Samira. Hun var bange for at forværre situationen, men ville samtidig gerne forsvare sig selv og sine børn. Hendes søn var meget utryk ved situationen, fortæller Samira.

"Jeg overvejede, om jeg ville gøre konflikten større ved at sige noget til hende. Så jeg vælger faktisk ikke at sige noget til hende og vender mig om, så min søn bliver blokeret for hende, og siger til ham, at han ikke skulle tage sig af hende."

Samira var efterfølgende særligt påvirket, fordi hendes børn havde været vidner til episoden:

"Jeg var rimelig påvirket af det, fordi mine børn var med. Man er sårbar, når man har sine børn med."

JEG ER MEGET BEVIDST OM, HVORDAN JEG FREMSTÅR. JEG SMILER EKSTRA MEGET.

Samira forstår ikke, hvordan andre mennesker kan finde på at tale sådan til fremmede - og så ovenikøbet til børn.

Siden oplevelsen i bussen har Samira været ekstra opmærksom på, at hendes søn ikke skal føle skam:

“Det er så ærgerligt, at en syvårig skal gå og overveje, om han ser forkert ud, og opleve, at nogen råber efter ham på gaden.”

OPLEVELSERNE SÆTTER SPOR

For Samira har de dårlige oplevelser gjort, at hun er meget bevidst om, hvordan hun møder folk i det offentlige rum. Netop fordi hun aldrig ved, hvordan folk vil reagere.

Det frustrerer hende at blive dømt på sit udseende i stedet for den person, hun er.

“Bare fordi jeg ser anderledes ud, er der ingen, der tænker over, at jeg er veluddannet, betaler skat og på alle måder er integreret. De ser bare mit udseende.”

Samira har aldrig anmeldt hændelserne til politiet. Det kræver nemlig overskud at gå til politiet, forklarer hun, og efter en situation som den i bussen er hun “ret ofte påvirket og drænet efterfølgende.”

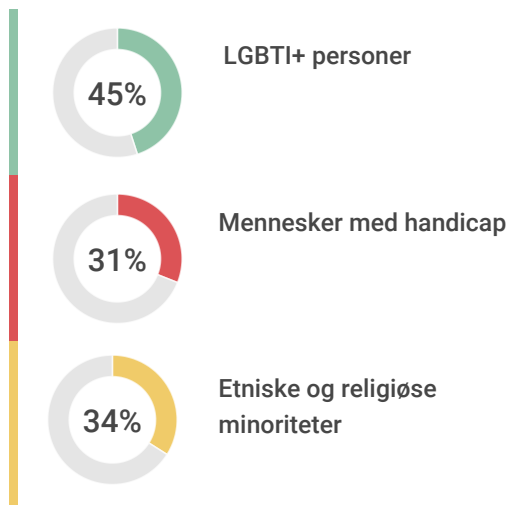
MANGLEDE HJÆLP FRA OMGIVELSERNE

Ingen af medpassagererne dengang i bussen gjorde noget for at hjælpe Samira og stoppe kvindens tilråb. Samira stod alene i situationen, selvom der var mange omkring hende. Hun ville ønske, at nogle af de andre havde sagt noget: “At der ikke var nogen, der gjorde det, gjorde faktisk, at jeg følte mig mindre beskyttet.” Samira oplevede tavsheden som en stiltiende accept af kvindens adfærd.

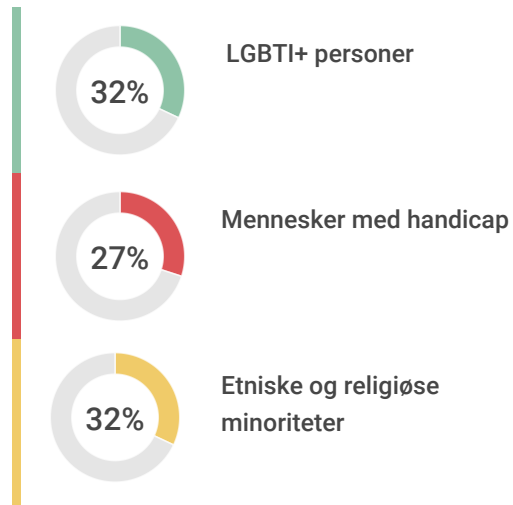
ADFÆRD I DET OFFENTLIGE RUM

Respondenterne er i rundspørgen blevet spurgt ind til, hvorvidt og hvordan det generelt påvirker dem at tilhøre en minoritet, når de færdes i det offentlige rum. Nedenfor kan vi se, at mange undgår at færdes på bestemte steder på bestemte tidspunkter, og at flere har en generel mistro over for fremmede i det offentlige rum.

Undgår at færdes bestemte steder eller på bestemte tidspunkter i det offentlige rum

Er generelt mistroiske over for fremmede i det offentlige rum

Kilde: Rundspørge LGBTI+ personer (429), etniske og religiøse minoriteter (186) og personer med handicap (115). Antal respondenter i parentes. Tallene er alene baseret på respondenternes besvarelser og kan ikke generaliseres til at gælde for minoritetsgrupperne i befolkningen. Læs mere på s. 48.

”Min mor, som bærer et tørklæde, og jeg gik en tur ude ved vores hjem, da en gammel, hvid kvinde spyttede på min mor og spyttede efter mig.”

”Der var nogle forbigående i en bil, som råbte: ‘Fuck jøder! Free Palestine.’”

”Min søster og jeg skulle i Botanisk Have. Da vi går derover, er der en bil, der stopper med etnisk danske drenge. De råber, at de ‘KU godt’ og om vi ikke vil med i bilen. Da vi ignorerer dem, bliver de nedladende og råber, at vi er klamme perkersvin, og at vi skulle skride hjem til de der islamiske lande, hvor vi kunne blive voldtaget.”

”Jeg har oplevet, at en mand råbte efter min (lesbiske) kæreste og mig, om han måtte ‘være med’. En anden gang oplevede vi, at en mand gik ind i os med vilje og hostede mig ind i ansigtet, fordi vi havde kysset hinanden på gaden.”

”Jeg ligner en ret almindelig dansk mand. Den her dag havde jeg neglelak på. Jeg var på vej ud af Illum i en svingdør, hvor jeg stod bag to meget pumpede machomænd. Den ene kiggede på mig og vendte sig om mod sin ven og sagde: ‘Pas på, at ham den fucking svans ikke tager dig i røven.’”

”Jeg oplever ofte, at folk stirrer op og ned ad mig. Jeg halter lidt og trækker på det ene ben. I stedet for at spørge hvad jeg fejler, så glør folk bare.”

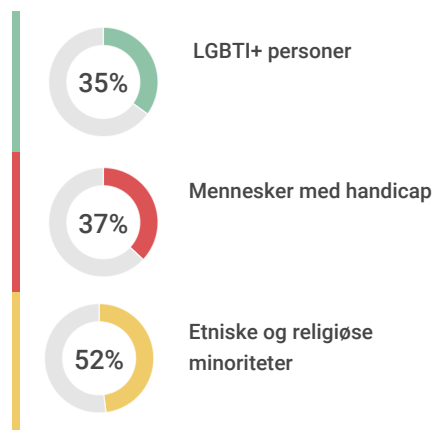
”Jeg kommer gående en tidlig morgen ved hovedbanegården og er på vej til at tage toget på arbejde. Pludselig kommer en mand hen til mig og råber mig op i ansigtet, at jeg skal tage at skride hjem, og kalder mig ‘neger’. Det rammer mig bare utrolig hårdt. Jeg har mange oplevelser som denne, og de kan lige pludselig få mig til at græde på en helt almindelig dag, når jeg bliver mindet om dem.”

Kilde: Respondenternes egne eksempler på had i hverdagen. Rundspørge blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBT+- personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

4 PASSIVE OMGIVELSER GØR ONDT VÆRRE

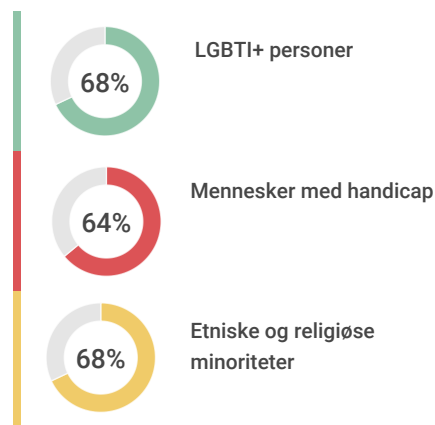
Flere af respondenterne fra rundspørgen, der har oplevet hadmotiverede overfald og chikanerende adfærd, fortæller, at omgivelserne ikke griber ind i situationen. For flere af de personer, som deler deres personlige oplevelser med verbale og fysiske overfald, gør oplevelsen mere ondt, når omgivelserne ikke siger fra, og når ingen hjælper i situationen.

Svarer, at den seneste oplevelse i det offentlige rum, blev overværet af én eller flere andre, der intet gjorde

Som vidne til en voldsom hadforbrydelse eller et verbalt overfald kan det være svært at gribe ind. Men for de personer, som står midt i en situation, hvor de for eksempel bliver overfuset af en vildt fremmed, virker det, som om omgivelserne legitimerer handlingen ved at være passive og tavse. Det kan få situationen til at føles ekstra ydmygende og det mindsker tiltroen til at andre mennesker vil reagere.

Har ikke tiltro til, at andre folk vil gribe ind i tilfælde af, at en fremmed udsætter dem for nedsættende eller krænkende kommentarer i det offentlige rum

Kilde: Rundspørge LGBTI+ personer (280/419), etniske og religiøse minoriteter (139/186) og personer med handicap (85/115). Antal respondenter i parentes. Figuren til venstre viser alene de, der har svaret, at de har oplevet én af de listede ting på s. 50. Tallene er alene baseret på respondenternes besvarelser og kan ikke generaliseres til at gælde for minoritetsgrupperne i befolkningen. Læs mere på s. 48.

ER I BØSSER ELLER HVAD?

En aften i byen endte brat for parret Anthony og Dennis. De anmeldte episoden til politiet, men finder aldrig ud af, om anmeldelsen er registreret som en hadforbrydelse.

SPYT OG KANONSLAG

Anthony og Dennis er på vej hjem til Vesterbro efter en aften på bar med nogle venner. De står af metroen kl. 23 og går hånd i hånd over pladsen.

Fem-seks unge mænd omringer dem, da de kortvarigt stopper op: "Er I bøsser eller hvad?" råber de. Anthony svarer med en kæk bemærkning for at forsøge at nedtrappe konflikten. Men de fortsætter med at råbe ting såsom "Klamme bøsserøve!". Mændene spytter efter dem og rammer blandt andet Anthony på jakken:

"Det føles bare virkelig nedværdigende og grænseoverskridende at blive spyttet på," siger Dennis.

Da Anthony og Dennis går videre for at slippe væk fra mændene, bliver der kastet et kanonslag mod parret. Dennis når at råbe "pas på" til Anthony, men kanonslaget rammer så tæt på, at de har ringen for ørerne i flere dage.

De unge mænd løber væk, mens Anthony og Dennis bliver stående - rystede og chokerede efter oplevelsen.

Da chokket har lagt sig, bemærker de, at der sidder et par på en bænk et stykke derfra. De må have overværet episoden, men reagerer ikke. Alligevel henvender Anthony og Dennis sig ikke til dem.

KONTAKT TIL POLITIET

Dennis anmelder samme aften episoden til politiet. Det må være en hadforbrydelse på grund af deres seksuelle orientering, tænker han. Betjenten i røret er venlig og fokuserer på, om de er okay og i sikkerhed.

Men en egentlig anmeldelse skal laves inden for åbningstiden, lyder beskeden. Dagen efter ringer Anthony så til politiet igen: "Det var vigtigt for mig at anmelde episoden som en hadforbrydelse, så den kunne indgå i statistikkerne."

JEG BRUGER SJÆLDENT OFFENTLIG TRANSPORT OG ALDRIG OM AFTENEN.

"Jeg får at vide, at det ikke kan anmeldes som en hadforbrydelse, da det er tillæg til en straf, og at der desuden skal være vidner."

Anthony bliver i stedet bedt om at redegøre for, hvorfor han mener, at der er tale om en hadforbrydelse. Det skuffer ham:

"Vi får aldrig indblik i omfanget af hadforbrydelser mod LGBT+-personer, når politiet ikke engang registrerer sager som vores som en hadforbrydelse."

Politiet finder ingen gerningspersoner og afslutter sagen, skriver de i et brev til Anthony. Sagsfremstillingen nævner ikke de homofobiske tilråb, kun kanonslagene.

"Det er demotiverende, når sagen ikke behandles som en hadforbrydelse. Jeg vil da tænke over, om jeg vil anmelde en episode en anden gang."

UTALLIGE OPLEVELSER

Oplevelsen på pladsen på Vesterbro er ikke enestående for Anthony, der optræder som drag i sin fritid. Han gætter på, at han mindst 20-30 gange er blevet råbt efter, spyttet på og udsat for vold.

Derfor er Anthony i konstant alarmberedskab, når Dennis og han en sjælden gang i mellem holder i hånden. "Det er det heteroseksuelle privilegie at kunne holde i hånd," siger han.

Oplevelserne sidder i ham, og han er meget bevidst om, at han er i risiko for hadmotiveret vold og overfald, fordi han er LGBT+-person.

Det har indvirkning på, hvordan Anthony bruger byen og bevæger sig rundt i det offentlige rum. Anthony fortæller:

"Jeg bruger sjældent offentlig transport – og aldrig i weekenderne og om aftenen. Jeg har simpelthen alt for mange dårlige oplevelser til at føle mig tryk i den offentlige transport."

5 UTRYGHEDEN ER VÆRST OM NATTEN

Der er steder og tidspunkter, der i de følgende personlige historier forværrer minoritetspersoners følelse af utryghed og udsathed. For eksempel de sene aftentimer, når mørket er faldet på, og alkohol og fest fylder i gaderne.

Rundspørgen bekræfter billedet: Når mørket falder på, og byrummet bliver mere affolket, bliver det utrygt for minoritetspersoner.

LGBT+-personer undlader for eksempel at kramme eller holde i hånd med kæresten, fordi natten gør dem usikre og utrygge, og nogle LGBT+-personer frygter reaktioner på deres kønsudtryk.

Svar fra rundspørgen viser også, at flere minoritetspersoner har oplevet, at særligt mænd råber efter dem, følger efter dem eller truer dem med vold, når de går alene om natten.

- **“Jeg gik en aftentur med min kæreste i Odense. Vi holder i hånd. En bil fyldt med mænd stopper, råber ting som: “Kom med os hjem”, “Looking good”, “Brug for et lift?” og “Vi vil se jer snave.”**
- **”Jeg sad i en bus på vej hjem fra byen om aftenen og kigger forelsket min kæreste i øjnene. En fyr læner sig hen til os og siger, at vi er bøsser og den slags. Han griner.”**
- **”Jeg går på gaden med min kæreste en aften. Vi holder om hinanden. Tre mænd, der sidder på en bænk, begynder at råbe, så snart vi går forbi dem: “Er i lebbet?”, “Jeg elsker lesbisk porno!” og “Kys lige for os.”**

Kilde: Respondenternes egne eksempler på had i hverdagen. Rundspørge blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBT+-personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

NUGRAPE

DET ER NOGET VED VORES PERSON, SOM DE HADER.

Hildur er i midten af tyverne, bosat i København og synligt transkvinde. I det offentlige rum føler hun sig både udsat og utryg - med god grund.

PÅ VEJ I KIOSKEN

Hildur er på vej i kiosken, da hun passerer to mænd. Da Hildur går forbi, harker de, som om de vil sende en spytklat efter hende. På Hildurs vej tilbage fra kiosken sker det samme igen.

Hildur forsøger at ryste oplevelsen af sig. Hun er chokeret og oplever det som en latterliggørelse. Episoden gør hende utryg, fortæller hun:

"Jeg følte mig meget utryg, specielt på tilbagevejen, da jeg mødte dem igen, for det var en bekræftelse af den første episode." Hun var bange for, at de ville komme tilbage og gøre hende ondt:

"Jeg var bange for, at der ville ske noget mere, og om de ville følge efter mig. Det sætter nogle paranoide tanker i gang." De to mænd kommer ikke igen, og Hildur kommer sikkert hjem.

UTRYG I BYEN

Flere af Hildurs venner har været udsat for hadforbrydelser, fortæller Hildur. Derfor føler hun sig utryg, når hun færdes i byen. Særligt om natten og i bestemte områder mærker hun utrygheden:

"Det gør mig utryg at færdes i byen, særligt om natten, hvor der er mange mennesker. Jeg undgår helt Nørreport og Indre Nørrebro."

Hildur fortæller også, at hun helt undgår at tage offentlig transport om natten. Fulde mennesker holder hun også lang afstand til, da de ofte kommer med tilråb til hende.

DET GØR MIG UTRYG AT FÆRDES I BYEN OM NATTEN, HVOR DER ER MANGE MENNESKER.

Det er typisk mænd i grupper, der står bag tilråbene:

"Hver gang jeg er ude, og der står en gruppe mænd sammen, bliver jeg ængstelig og vil gerne hurtigt væk fra situationen, inden det udvikler sig til noget, jeg ikke kan magte."

Flere gange har hun også oplevet umotiverede tilråb fra personer, der kommer kørende forbi i biler.

Hildur føler sig udsat og utryg, når hun går på gaden, og har svært ved at forstå, hvad der får folk til at reagere så kraftigt på hendes person. Det føles voldsomt, når det alene skyldes hendes person og fremtoning:

"Det er noget, som vi ikke rigtig kan ændre på, og som dem, der begår overfald på os, ikke kan lide ved os. Det er noget ved vores person, som de hader – i hvert fald i det øjeblik."

6 HADET SÆTTER SPOR

Mange af minoritetspersonerne, der fortæller deres historie i denne publikation, oplever at være på vagt, stressede og i en form for forhøjet alarmberedskab, når de bevæger sig i det offentlige rum.

Af minoritetspersonernes beretninger fremgår det, at de gør sig mange tanker om, hvordan de kan undgå negativ opmærksomhed, for eksempel ved at ændre adfærd eller udtryk. Nogle smiler ekstra meget, andre skifter påklædning, gemmer religiøse symboler eller undlader at holde kæresten i hånden.

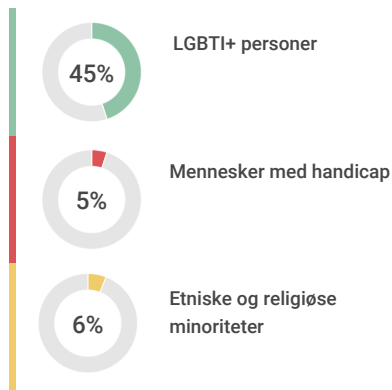
Flere står også ved, hvem de er. De ændrer hverken adfærd eller udtryk. Men det kræver overskud.

Oplevelser med had sætter tydelige spor hos de minoritetspersoner, der har oplevet det gentagne gange. De lærer at genkende og undgå de situationer, personer eller steder, der øger risikoen for hadefulde verbale eller fysiske overfald.

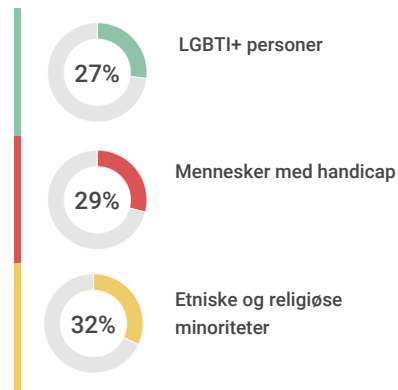
MINORITETSPERSONER TILPASSER DERES ADFÆRD

Respondenterne er i rundspørgen blevet spurgt ind til, hvorvidt og hvordan det generelt påvirker dem at tilhøre en minoritet, når de færdes i det offentlige rum. Nedenfor kan vi se, at mange tilpasser deres adfærd, fysiske fremtoning, påklædning og udtryk.

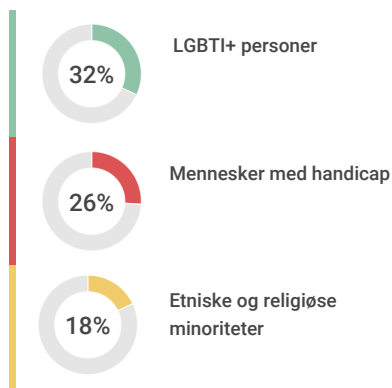
Jeg tilpasser min adfærd, når jeg går med en ven eller partner. For eksempel går ikke hånd i hånd

Jeg tilpasser min fysiske fremtoning fx hvordan jeg går eller taler

Jeg tilpasser min påklædning og mit udtryk

Kilde: Rundspørge LGBTI+ personer (419), etniske og religiøse minoriteter (176) og personer med handicap (115). Antal respondenter i parentes. Tallene er alene baseret på respondenternes besvarelser og kan ikke generaliseres til at gælde for minoritetsgrupperne i befolkningen. Læs mere på s. 48.

MINORITETSSTRESS

Minoritetsstress er et begreb, der dækker over, hvordan minoriteter bliver psykisk påvirket af de oplevelser - både subtile og direkte - de har med samfundets normer og strukturer.

Undersøgelser viser, at LGBT+-personer, etniske minoriteter og mennesker med handicap oftere har en ringere mental sundhed og oftere oplever vedvarende stress sammenlignet med den øvrige befolkning.⁴

En nyere gren af forskningen har derfor fokus på, hvordan minoriteter påvirkes af hverdagsoplevelser med stigma, fordomme, diskrimination og had. Forskellige undersøgelser fra England og USA finder, at diskrimination og homofobi/racisme øger risikoen for at udvikle dårligt mentalt helbred, blandt andet angst og stress.⁵

Særligt for minoritetsstress er, at den er unik for minoritetspersoner og altså ikke opleves af den øvrige befolkning. Minoritetsstress er vedvarende og en konsekvens af sociale strukturer i samfundet.

Forskeren Ilan H. Meyer deler i sin model minoritetsstress ind i fire stadier:⁶

1. Eksterne, objektive stressende begivenheder og forhold, for eksempel oplevelser med diskrimination, vold, afvisninger
2. Negative forventninger til og frygt for, at diskriminationen vil ske igen. Det kan føre til en følelse af konstant at være på vagt over for omgivelserne
3. Hemmeligholdelse af sin identitet, tilhørsforhold eller andet, for eksempel seksuel orientering eller religiøst tilhørsforhold
4. Internalisering af negative sociale fordomme. Man indoptager omverdenens negative syn på sin "gruppe". Det kan have konsekvenser for ens selvværd og føre til skam og selvhad

Alt efter de konkrete oplevelser, og hvordan den enkelte er i stand til at gøre brug af sit sociale netværk eller egne personlige ressourcer til at håndtere minoritetsstress, kan der være tale om en mere eller mindre grad af minoritetsstress.

MAN FØLER SIG SOM ABER I ET BUR.

Lene er mor til 16-årige Anders, der er diagnosticeret med mental retardering, infantil autisme og dyspraxi. Som mor er Lene vidne til, hvordan omgivelserne reagerer i mødet med hendes søn.

DE FILMEDE OG KØRTE VÆK

En varm dag sidder Anders i indkørslen ude foran familiens hus kun iført ble og bluse. Anders går med ble og bruger også sut, fordi hans mentale udvikling svarer til en toårig.

Mens Anders sidder der i indkørslen, opdager Anders' stedfar, at en gruppe unge mænd kører langsomt forbi huset, mens de griner og filmer Anders med deres telefoner. Anders' stedfar løber efter bilen, men bilen kører hurtigt væk.

"Det var virkelig ubehageligt og grænseoverskridende," siger Lone. I det offentlige rum er der altid nogle, uanset køn, alder og nationalitet, der stirrer på Anders:

"Jeg har oplevet gamle damer stoppe op med deres indkøbsvogn for at kigge. Man føler sig som aber i et bur."

Ofte griner de fremmede ad sønnen og peger fingre ad ham. Indimellem er der også nogle, der tager deres telefon frem for at filme Anders. Det er det værste for Lene, der frygter, at filmene bliver delt på sociale medier.

FRYGTER, AT SØNNEN UDSLILLES ONLINE

Lene ved nemlig, at der findes grupper, der er oprettet til at dele videoer af folk med handicap. Derfor reagerer hun stærkt, hvis nogen filmer Anders: "Jeg er lidt en løvemor på den måde. Jeg er ikke bange for at stoppe dem."

I de situationer beder hun dem stoppe med at filme og slette videoen. Hun siger også, at hun vil anmelde dem til politiet.

Lene har kun anmeldt en situation den ene gang, hvor Anders blev filmet, mens han sad i indkørslen. Politiet tog imod anmeldelsen og oprettede en sag, "men så kom der ikke mere ud af det."

JEG HOLDER HELE TIDEN ØJE MED, OM DER ER EN, DER STÅR MED EN TELEFON.

“DE KIGGER PÅ OS, SOM VAR VI DYR”

Efter at Anders er blevet større og ikke længere ligner et barn, oplever Lone, at de ubehagelige oplevelser er taget til:

”Det er meget mere markant nu. Jeg har svært ved at forstå, hvad der får voksne mennesker til at opføre sig sådan over for et andet menneske.”

Lene føler, at folk kigger på hende og hendes søn, som var de dyr i en zoologisk have:

”Man føler sig udstillet. Det kan være hvor som helst, det kan være på gaden, i Tivoli. Det er møgubehageligt. Jeg er hele tiden på vagt.”

Det gør hende vred og ked af det. Især fordi hun bare gerne vil beskytte sin søn. Anders er

ikke bevidst om, at der kan blive delt videoer af ham på de sociale medier, men han bliver utryg, når folk stirrer, griner ad ham eller peger på ham.

Hun ønsker at skærme sin søn mest muligt, men holder fast i, at han ikke skal isoleres derhjemme, men ud og opleve verden ligesom alle andre:

”Han vil gerne ud, og jeg har ikke tænkt mig at lukke ham inde eller pakke ham væk derhjemme. Han skal også ud at leve.”

Selvom Lene er i konstant alarmberedskab, har hun besluttet, at de dårlige oplevelser ikke skal begrænse, hvordan de færdes i det offentlige rum.

”Det er hårdt konstant at være hende, der 'skiller sig ud.' Jeg har oplevet kommentarer og tilråb angående min hudfarve, fra jeg var helt lille. Det vil sige i 25 år nu. Jeg er født og opvokset i Danmark, men det er sådan set også lige meget. Jeg er bare ved at have fået nok.”

”Jeg er så heldig, at man ikke på mit udseende kan se, hvilken minoritet jeg tilhører (...), så længe jeg ikke har noget på, der identificerer mig som et medlem af min minoritet, kan jeg gå i fred. Men jeg har bekendte, som jeg har kendt i årtier, som stadig ikke ved, hvad jeg egentlig er, fordi jeg ikke tør stole på dem.”

”Jeg er altid bevidst om, at jeg kan overfaldes eller få en nedsættende kommentar. Ikke at jeg forventer det, men mere at jeg er obs på , at jeg er i en sådan position over for ubehageligheder, fordi jeg er synlig muslim.”

”Jeg har nærmest PTSD af at vokse op i et land, hvor ALLE, så snart de hører om min religiøse og etniske baggrund, med det samme forsøger at drage mig til ansvar for hele den israelsk-palæstinensiske konflikt, men ikke fordi de vil lære noget, bare fordi de gerne vil af med deres had og uvidenhed.”

Kilde: Respondenternes egne eksempler på had i hverdagen. Rundspørge blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBT+-personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

7 MØDET MED POLITI OG REGISTRERING

MANGEL PÅ TILTRO OG TILLID

Der kan være mange grunde til ikke at anmelde en hadforbrydelse. Undersøgelser fra andre lande peger blandt andet på, at det er for tidskrævende, at det ikke vil føre til noget, at det sker hele tiden og derfor ikke er værd at anmelde, men også manglende tillid til politiet bliver brugt som begrundelse for ikke at anmelde en hadforbrydelse.⁷

For eksempel frygter flere minoritetspersoner, som fortæller deres historier i denne publikation, at politiet ikke vil tage deres anmeldelse seriøst, eller at politiet vil mistænkeliggøre dem frem for at hjælpe.

For nogle minoritetspersoner kan manglen på tiltro og tillid hænge sammen med tidligere dårlige oplevelser med politiet.

REGISTRERING BLIVER EN BARRIERE

Hadforbrydelser er ikke en særskilt straffovertrædelse, men en såkaldt skærpene omstændighed. Politiet fokuserer hovedsageligt på den primære forbrydelse - fx vold, hærværk, trusler - og dernæst på hadmotivet.

Det er også vanskeligt at indsamle og overvåge statistik for hadforbrydelser, fordi det netop ikke er en separat lovovertrædelse.

I politiets systemer bliver hadforbrydelser registreret ved hjælp af en såkaldt søgenøgle, der udfyldes af politiet.

Registrering af hadforbrydelser kan ske, enten når en forbrydelse bliver anmeldt, eller hvis den efterfølgende efterforskning tyder på, at det er en hadforbrydelse.

Søgenøglen kan ændres, hvis efterforskningen indikerer noget andet end det, der blev registreret ved anmeldelsen.

Det er ikke et krav, at søgenøglen skal indsættes ved anmeldelse. Derfor kan det være uklart for den, der anmelder en hadforbrydelse, om den nu også er blevet anmeldt og registreret som en hadforbrydelse.

Det fremgår nemlig ikke nødvendigvis af den kvittering, man modtager fra politiet efter at have anmeldt en forbrydelse, at der er tale om en hadforbrydelse.

Problemet med registrering af hadforbrydelser er ikke kun af individuel karakter, men har også bredere betydning.

Flere minoritetspersoner finder motivation i at anmelde, såfremt deres anmeldelse vil "indgå i statistikken." Modsat virker det demotiverende, hvis det er uklart, om deres anmeldelse overhovedet bliver registreret i statistikken over hadforbrydelser.

Kommentarerne på næste side understreger, at det er vigtigt for ofrene, at deres sag indgår i statistikken over hadforbrydelser. Det vægter højere for ofrene, at hændelsen anses som en hadforbrydelse, end at sagen registreres som vold, hærværk mv.

NU ER FESTEN FANDME SLUT, DIN FUCKING TRANS!

Jeanette er en 56-årig transkønnet kvinde, som er bosat i en større by i Vestjylland. Jeanette har som transperson oplevet både vold og trusler fra fremmede.

PRIDEN SLUTTEDE MED ET SLAG

"Nu er festen fandme slut, din fucking trans!"
Sådan hagler ordene ned over Jeanette, da hun går over Rådhuspladsen på Pridens sidste nat.

Jeanette har været i byen med nogle veninder, men vil lige tage et sidste billede af pladsen, inden Priden slutter.

Der er tomt på Rådhuspladsen, og Jeanette er nået 20 meter ind, da hun hører høj latter bag sig. Hun når ikke at tænke eller reagere, inden hun mærker et hårdt slag i ryggen og falder om på jorden.

Jeanette kryber sammen og beskytter sit ansigt af frygt for at blive sparket:

"Jeg falder og tænker: Okay, lige om lidt så sparker de mig. De råber: 'Bøsse', 'Fucking trans', 'Luder' og 'Du er fucking klam'. Det er bare, hvad der falder dem ind."

Jeanette ligger helt stille og kan høre, at mændene går væk, mens de griner højlydt.

Hun er i chok og ryster. Alligevel siger hun, at hun har det fint, da en forbipasserende senere spørger, om hun er okay. Tilbage på hotellet ser Jeanette, at hun har blå mærker på kroppen, har slået håndledet og har huller i tøjet ved sit knæ.

ANMELDTE IKKE TIL POLITIET

Jeanette anmelder aldrig episoden til politiet. Egentlig skammer hun sig over, at hun ikke anmeldte gerningspersonerne, og at overfaldet ikke kommer med i statistikken.

Generelt har hun nemlig ikke tillid til politiet. Under Prideugen hørte hun om en gruppe transkvinder, der blev antastet og slået, mens politiet var i nærheden. Det endte med, at transkvinderne fik en bøde for gadeuorden, mens de, der indledte slagsmålet, gik fri.

Jeanette frygter, at politiet vil mistænkeliggøre hende, hvis hun anmelder overfaldet. Måske vil de undre sig over, hvorfor hun befandt sig på Rådhuspladsen så sent, og spørge ind til hendes påklædning.

I VIRKELIGHEDEN GØR DET MIG KED AF DET. JEG HAVDE EN MISSION MED AT STÅ FREM.

TRUET PÅ BANEGÅRDEN

En anden episode finder sted på Vejle Banegård. Det er godt vejr, så Jeanette har en let kjole på. Hun går og snakker med sin søn i telefonen, mens hun venter på toget. Der cykler en ung mand imod hende. Han slingrer lidt, så Jeanette formoder, at han er beruset.

”Manden kigger først på mine bryster. Idet han hører min stemme, vender han sig om. Jeg tror, han blev overrasket over min stemme. Han kiggede, og jeg kunne også godt se, hvad han kiggede efter.”

Manden hopper af cyklen, vender sig mod Jeanette, truer og råber: ”Trans! I har fandme ikke lov til at være her. I skulle fandme dø!”

Manden kører videre, men Jeanette føler sig ikke tryk længere. Selvom der var andre, der overværede overfusningen, greb ingen ind. Det skuffer Jeanette, at de virker ligeglade.

Jeanette har generelt en følelse af utryghed, og hun kigger sig over skulderen en ekstra gang, når hun færdes ude om aftenen:

”Da jeg levede som mand, var jeg kraftig og muskuløs. Jeg har aldrig rigtig følt mig utryg. Men nu ... Det værste er følelsen af, at jeg faktisk ikke føler mig tryg.”

HADET FØLGER MED ONLINE

Jeanettes oplevelser med trusler foregår også online. Det oplevede hun efter et interview til lokal-tv om sit liv som transkønnet.

Artiklen bliver delt på avisens sociale medier, og selvom avisen lover at moderere kommentarsporet, kommer det ud af kontrol. Jeanette modtager samtidig private beskeder fra fremmede, som truer hende på livet: ”De skriver til mig, at de ved, hvor jeg bor.”

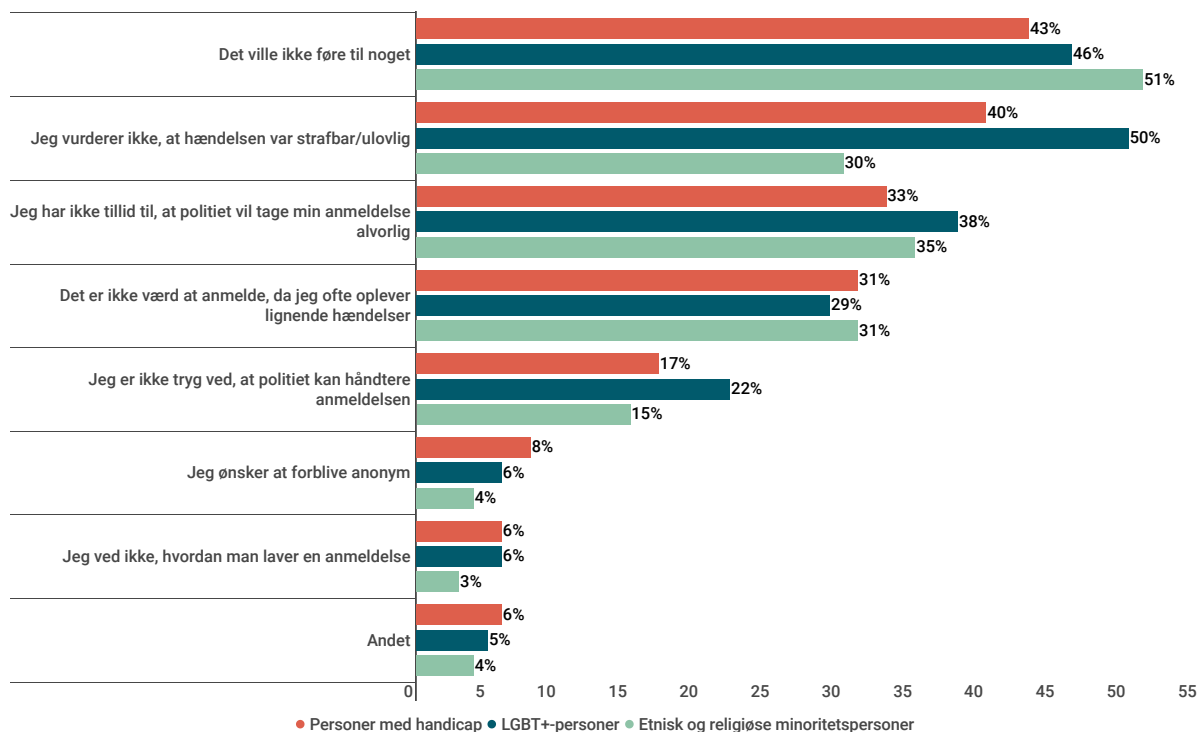
I den følgende uge slukker Jeanette alt lys i sin lejlighed og ruller persienerne ned:

”Jeg tudede og kunne slet ikke eksistere. Så jeg lukkede mig bare inde og foretog ingenting.”

Til sidst beder Jeanette avisen om at fjerne opslaget fra deres sociale medier. Jeanette anmeldte ikke truslerne til politiet, fordi hun ikke havde overskuddet.

ÅRSAGER TIL IKKE AT ANMELDE OPLEVELSER TIL POLITIET

I rundspørgen har vi direkte spurgt ind til, om respondenterne har anmeldt de hændelser, de beskriver, til politiet. I de tilfælde de svarer nej, har vi spurgt, hvorfor de ikke har anmeldt episoden:

Personer, der har svaret ja til at have oplevet én eller flere af følgende ting i det offentlige rum inden for de seneste 12 måneder og ikke har svaret ja til, at de har anmeldt episoden til politiet; nedsættende eller krænkende kommentarer eller tilråb, uønskede kommentarer eller tilråb af seksuel karakter, uønskede stirrende blikke, chikane ved/mod min bopæl, at blive fulgt efter, trusler, at blive spyttet efter eller på, at blive rusket i, skubbet til eller revet i håret, at blive slået eller sparket, at blive tvunget til eller forsøgt tvunget til sex, andet seksuelt overgreb. Antal respondenter. Personer med handicap = 83. LGBT+-personer = 278. Etniske og religiøse minoriteter = 142.

Kilde: Rundspørgsmål blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBT+-personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022. Læs mere om rundspørgen på side 48-51.

”De få gange, jeg har anmeldt til politiet, har jeg fået svarene: ‘Er du sikker på, at du ikke overreagerer?’ eller: Vi har ikke ressourcer til at køre ud til alle henvendelser, bare fordi du er handicappet og vil have opmærksomhed. Få dig en besøgsven!”

”På politiets hjemmeside står der, at man kan anmelde hadforbrydelser, men det er svært at finde den rette formular (jeg ville ikke anmelde det som vold). Jeg ville heller ikke ringe, fordi jeg skammede mig.”

”Jeg ringer ikke til Københavns Politien anden gang, fordi det var så ubehageligt. Jeg vil anbefale andre at anmelde på nettet fremover.”

”Politiet kan ikke gøre noget og har ikke tiden til at gøre noget.”

”Jeg har selv oplevet at blive misgendered (fejlkønnet, red.) af politiet og politibetjente og ikke at blive taget alvorligt efter et seksuelt overgreb. Jeg har ikke tillid til politiet.”

”Politiet er også fyldt af transfobi og er generelt dårlige til at tro på marginaliserede personer.”

”Politiet er fuldstændig ligeglade med den slags og ville blot få sig et billigt grin over mig bag min ryg.”

”Efter at have deltaget i en debat online på Facebook, hvor jeg også oplever krænkelser, modtager jeg trusler i privatbeskeder fra en anonymiseret profil. Truslerne følger med en række krænkende udtalelser om seksualitet og religion og handler om, at jeg skal påregne at blive stillet til ansvar, skal påregne, at nogen griber ind, og skal påregne svære konsekvenser i form af korporlig afstraffelse for min seksualitet og religion. Jeg modtager 11 konkrete trusler tidligt om morgenen efter denne onlinedebat fra samme anonyme profil, der efterfølgende bliver lukket. Jeg melder sagen til politiet, der ikke gør noget.”

”Politiet er ligeglade. Har for år tilbage forsøgt at melde et racistisk overfald. Politiet gjorde intet.”

”Politiet afviste at gøre noget. Det var en anonym profil, og de tog det ikke alvorligt, registrerede end ikke anmeldelsen og ville ikke efterforske.”

”Har tidligere prøvet at anmelde noget lignende - der var ovenikøbet en politimand, der var vidne - og politiet nægtede at tage imod min anmeldelse.”

Kilde: Respondenternes egne eksempler på had i hverdagen. Rundspørge blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBTI+-personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

8 HAD ONLINE

De sociale medier har med årene udvidet det offentlige rum. De fleste af os bruger hver dag flere timer online, og på de sociale medier bliver alt fra hverdagsemner til politiske spørgsmål debatteret.

I 2022 undersøgte Institut for Menneskerettigheder den offentlige debat på Facebook. Ifølge undersøgelsen, som er baseret på en repræsentativ stikprøve af den danske befolkning, støder 78 procent af de aktive Facebookbrugere på nedsættende eller krænkende kommentarer i debattråde på Facebook, mens 55 procent møder trusler i debattrådene på Facebook. Tonen er desuden direkte årsag til, at 65 procent afholder sig fra at deltage i debatter på Facebook.⁸

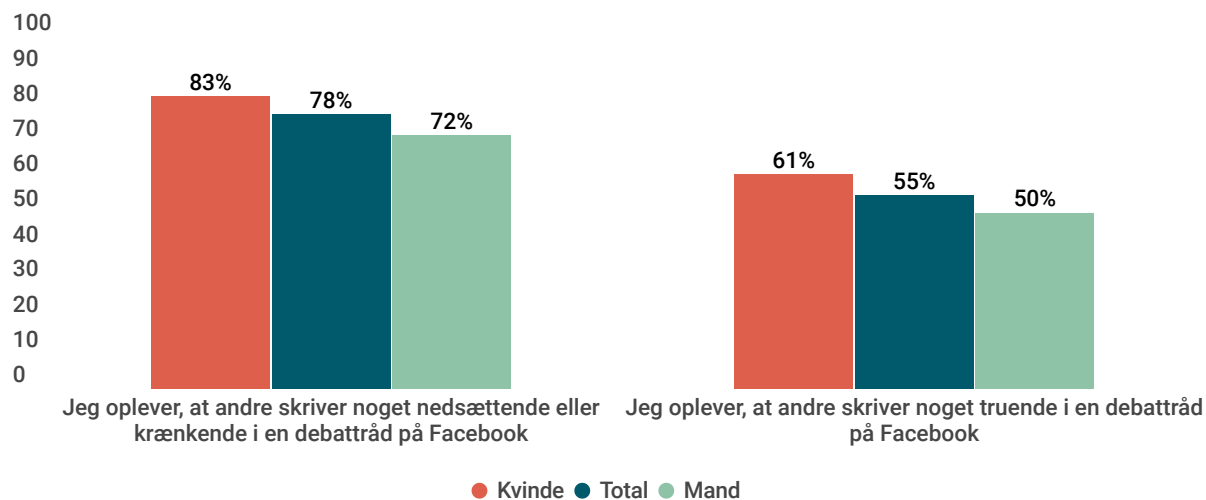
Sociale medier har samtidig gjort det muligt for minoritetspersoner at udveksle erfaringer og opbygge organisationer på tværs af

kommunikationskanaler og kommune- og landegrænser. Det kan for eksempel være, når transpersoner deler erfaringer på YouTube, når mennesker med handicap på lige fod med andre deltager i organisering og aktiviteter på sociale medier, eller når borgerrettighedsaktivister som Black Lives Matter mobiliserer støtte i hele verden.

Flere undersøgelser viser dog, at minoriteter er særligt udsat for had online.⁹ Det offentlige rum, hvor minoritetspersoner oplever had og diskrimination, er blevet udvidet til også at omfatte sociale medier online.

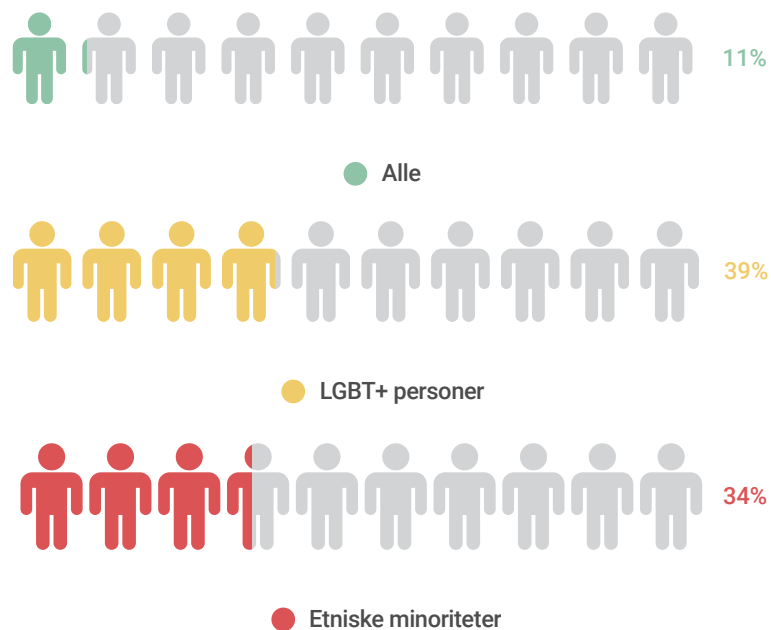
Samlet set svarer 11 procent i instituttets undersøgelse fra 2022 om debatadfærd på Facebook, at de har oplevet at modtage trusler. Blandt LGBT+-personer og etniske minoriteter har mere end hver tredje oplevet at modtage trusler det seneste år.

ANDEL AF DANSKE FACEBOOK-BRUGERE, DER OFTE ELLER AF OG TIL OPLEVER FØLGENDE PÅ FACEBOOK.

Kilde: Den offentlige debat på Facebook. En undersøgelse af danskernes debatadfærd. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

ANDEL AF PERSONER, DER HAR OPLEVET AT MODTAGE TRUSLER PÅ FAEBOOK DET SENESTE ÅR

Andel af personer, der har modtaget trusler det seneste år

Kilde: Den offentlige debat på Facebook. En undersøgelse af danskernes debatadfærd. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

PÅ TIKTOK TOG HADET FART.

Camilla-Kenya er 31 år, har muskelsvind og sidder i kørestol, og så bruger hun meget tid på det sociale medie TikTok. Hendes handicap er ofte mål for de mange hadbeskeder, hun modtager.

Camilla-Kenya bruger TikTok til at vise, at mennesker med handicap er mennesker som alle andre. Derfor lægger hun videoer med helt almindelige hverdagssituationer op. Hun gør de samme ting som andre mennesker – bare med hjælp. Det afføder mange spørgsmål, og Camilla-Kenya giver sig tid til at besvare dem.

På TikTok oplever Camilla-Kenya også had. En skrev og ønskede hende død og kaldte hende krøbling:

“Det er en af de værste kommentarer, jeg har modtaget. Den var slem, for det var en direkte hentydning til, at personen ønskede, at jeg skal dø. Det er en kommentar, som på en eller anden måde har sat sig i mig, så jeg husker den.”

De fleste hadefulde kommentarer kommer fra anonyme profiler. Nogle gange svarer Camilla-Kenya igen, men det er ikke altid, hun har overskud til det. Engang da hun havde mimet til en sang, tikkede denne besked ind:

“Ingen gider duette [synge sammen på TikTok] med et tyndt handicapsvin, som ikke en gang kan stå op.”

Camilla-Kenya lavede en video som svar: “Så skal de fandme få lov til at se min tynde, skæve krop. Altså det betyder ikke så meget, hvad andre folk tænker om min krop. Jeg ved jo godt, at jeg ikke kan stå op. Jeg ved jo godt, at den er tynd og skæv.”

JEG ER BEGYNDT AT HOLDE MERE ØJE MED, HVEM DER ER OMKRING MIG.

BANGE I EGET HJEM

Når nogle på TikTok har truet med at kaste hende ned ad trapperne eller slå hende ud af kørestolen, kan Camilla-Kenya blive bange. De hadefulde kommentarer og beskeder rammer nemlig hårdt i nogle perioder, og så gør hadbeskederne hende nervøs:

"Så kan jeg godt blive bange for at være i mit eget hjem. Men jeg fortsætter, for de skal ikke knække mig."

Men selvom hun ikke vil lade sig mærke af hadbeskederne, sætter de sig alligevel i hende – også når hun færdes ude.

HAR ALDRIG ANMELDT TIL POLITIET

Selvom mange af de kommentarer, Camilla-Kenya modtager, har truende karakter, har hun aldrig anmeldt dem til politiet. Hun tvivler på, at politiet kan stille noget op.

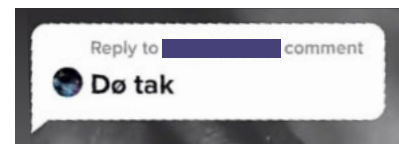
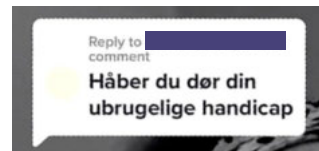
"Jeg vil ærligt gerne sige, at jeg ikke har forsøgt at anmelde til politiet. Jeg er også i tvivl, om de vil gøre noget ved det. Men jeg har måske ikke den største tillid til politiet."

FORÆLDRE HAR ET ANSVAR

Camilla-Kenya vil ikke lukke sin profil eller opgive at være aktiv på TikTok, selvom hun modtager meget had. TikTok kan enormt meget godt, mener hun.

"Jeg tror på, at det er vejen frem, at der bliver talt om had på sociale medier. Det er vigtigt, at det bliver italesat."

Forældre har ifølge Camilla-Kenya et særligt ansvar for, hvordan deres børn agerer på sociale medier. Hun oplever, at mange ikke aner, hvad deres børn laver på sociale medier. Derfor opfordrer hun forældre til at følge mere med og holde øje med, hvad de liker og deler, og hvad de selv modtager.

“Vi er to mødre i vores familie, og vi oplevede at modtage ubehagelige kommentarer, efter at have deltaget i et interview i et fysisk magasin, der blev udgivet online af et andet magasin og delt på Facebook af et tredje magasin. I kommentarsporet kom mange med hadefulde og homofobiske kommentarer mod os, for eksempel: ”Der kan aldrig være to mødre”, ”Lebber er egoister” og så videre, uden at kommentarsporet blev modereret.”

”Det sker så ofte, at det ikke er nemt at vælge et eksempel. Generelt går det på, at transkønnede enten er syge eller er ved at ødelægge samfundet generelt eller LGBT+-bevægelsen specifikt. Der er rigeligt materiale i ethvert nyhedsmedies kommentarspor på artikler, der omhandler transkønnede.”

”Kommentaren var rettet mod min identitet som transkønnet og kaldte mig og transkønnede personer generelt en gruppe af perverse personer, der prøver at skade ‘normale’ børn og unge.”

”At jeg ikke burde gå i seng med andre kvinder, og at jeg burde gøre det med en mand. Og at hvis det var så svært, så måtte man jo bruge tvang, for at vise at mænd og kvinder hører sammen.”

“Et kommentarfelt til en artikel, der omhandlede noget trivielt, kom jeg med mit synspunkt til emnet og blev mødt med kommentarer, der håned min etnicitet og religion og bad mig forlade landet: ‘Hvis du og andre jødesvin forlod landet, ville Danmark kun blive bedre’. Der har været flere. Primært at jeg er en beskidt jøde, at jeg er grim (igen jøde), at alle jøder bare skal dø etc. Nogle gange byttes jøde ud med zionist, men meningen er den samme.”

”Der er alt for mange hændelser af forskellige karakterer at tage udgangspunkt i, så jeg vil svare, at det generelt har været hændelser, hvor hadet har været rettet mod islam.”

”Hver gang jeg kommenterer på noget fra Politiken får jeg racistiske kommentarer. Det er uanset emne efterhånden. De antager bare religion ud fra min navn. Har fået sendt beskeder, der var truende af natur og direkte ubehagelige.”

Kilde: Respondenternes egne eksempler på had i hverdagen. Rundspørge blandt etniske, religiøse minoriteter, LGBTI+-personer og personer med handicap. Institut for Menneskerettigheder, 2022.

9 SURVEYEKSPERIMENT: VILLIGHED TIL AT ANMELDE HADEFULDE YTRINGER TIL POLITIET

Kort om surveyeksperimentet (del 1):

I rundspørgen er respondenterne blevet præsenteret for et survey-eksperiment, hvor vi via et fiktivt scenarie har forsøgt at belyse, hvilken betydning det har for anmeldelsesvilligheden blandt minoriteter, om en hadefuld ytring finder sted på Facebook eller i en bus.

De scenarier, respondenterne er blevet præsenteret for er baseret på virkelige hændelser med overtrædelse af straffelovens § 266 b. For eksempel i en bus og hvor den truende, forhånende eller nedværdigende ytring har været fremsat til en videre kreds (i flere tilfælde under 10 personer). Se fx dom 1.1.12, 1.1.39, 1.1.56 og 1.2.6.¹⁰

I survey-eksperimentet er respondenterne blevet præsenteret for udtalelser målrettet respondentens tilhørsforhold, og situationen

(hvorvidt ytringen finder sted på Facebook eller i en bus) været tildelt tilfældigt. Denne tilfældige tildeling kompenserer for den ukendte eller manglende repræsentativitet, og skaber et potentielt sammenligningsgrundlag mellem de to scenarier (hadefuld ytring der finder sted på Facebook eller i en bus).

Eksemplerne på hadefulde ytringer er baseret på udtalelser, som personer før er blevet straffet for (overtrædelse af straffelovens § 266 b). Hver respondent er blevet præsenteret for to udtalelser. Udtalelsen kan fx være "Den eneste forskel på jøder og rotter er, at rotter ikke får socialhjælp," "Dette er perkerfrit område, skrid hjem, "Bøsser er en sygdom, der skal skæres væk som en byld". På grund af udtalelsernes grove karakter har respondenterne helt indledningsvist haft mulighed for at springe denne del over.

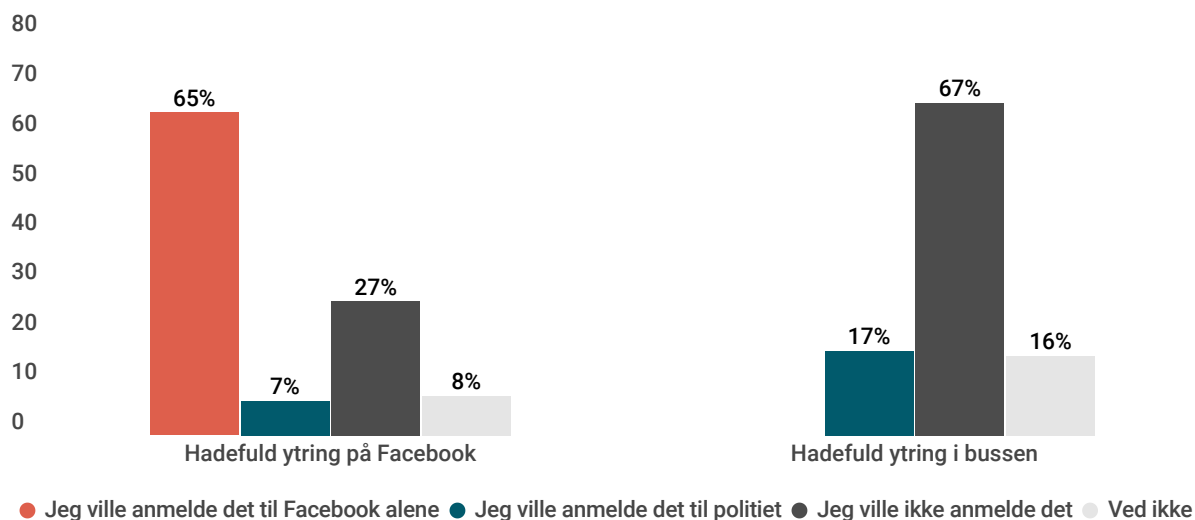
En tilfældig halvdel er blevet præsenteret for, at udtalelsen målrettet dem finder sted i en bus, og den anden halvdel, at den finder sted på Facebook. Dermed bliver det muligt at etablere en sammenhæng mellem anmeldelsesvillighed og situation, der består selv ved kontrol for minoritetsgruppe, køn, alder, region og type ytring. Som det før er beskrevet, er respondenterne ikke repræsentative for minoritetsgrupperne. Derfor er det ikke muligt direkte at udlede konklusionerne for befolkningen generelt. En videnskabelig undersøgelse finder dog betydelig lighed mellem effekter i survey-eksperimenter baseret på bekvemmelighedssampling og effekter fundet via repræsentative befolkningsbaserede stikprøver.¹¹

Resultater:

- Få ville anmelde en hadefuld ytring, hvis de i et hypotetisk scenarie blev udsat for det. Det har stor betydning, om udtalelsen finder sted i det offentlige rum eller online. Meget færre (7 procent) ville anmelde det, hvis ytringen fandt sted på Facebook frem for i en bus (17 procent).
- 65 procent ville anmelde ytringen til Facebook alene og ikke til politiet, hvis ytringen fandt sted på Facebook. Det tyder på, at minoritetspersoner sætter deres lid til, at Facebook tager sig af hadefulde ytringer på Facebook.

FÅ VILLE ANMELDE HADEFULDE YTRINGER TIL POLITIET, HVIS DE BLEV UDSAT FOR DET OG MANGE SÆTTER SIN LID TIL, AT FACEBOOK TAGER SIG AF DET

Andel der svarer, at de ville anmelde hadefulde ytringer til Facebook alene, til politiet, at de ikke ville anmelde eller "ved ikke", hvis de blev udsat for en hadfuld ytring, alt efter hvor ytringen finder sted.

Antal respondenter = respondenter: 714. Antal observationer = 1.428. For grupperne: Muslimer (94), etniske minoriteter (47), jødisk minoritet (35), homoseksuelle, biseksuelle og queer cis-mænd (181), lesbiske, biseksuelle og queer cis-kvinder (121), Transkønnet*, interkøn og nonbinær (159), personer med handicap (122). Hvis en respondent svarer, at denne både ville anmelde til politiet og til Facebook, kodes dette under "Jeg vil anmelde det til politiet". Delvise besvarelser indgår også i antallet af respondenter. Respondenterne fik mulighed for at springe spørgsmålet over. Derfor varierer antallet af respondenter i denne figur en smule fra fra det samlede antallet af respondenter i rundspørgen på s. 48.

Besvarelser fra respondenter med delvise besvarelse indgår også. Derudover fik respondenterne mulighed for at springe spørgsmålet over. Antallet af respondenter varierer derfor fra antallet af respondenter i rundspørgen på s. 49.

Læs mere om metoden bag undersøgelsen på <https://menneskeret.dk/udgivelser/had-mod-minoriteter>

MINORITETSPERSONER HAR LAV TILLID TIL, AT EN ANMELDELSE VIL FØRE TIL NOGET ELLER VIL BLIVE TAGET ALVORLIGT

Kort om surveyeksperimentet (del 2):

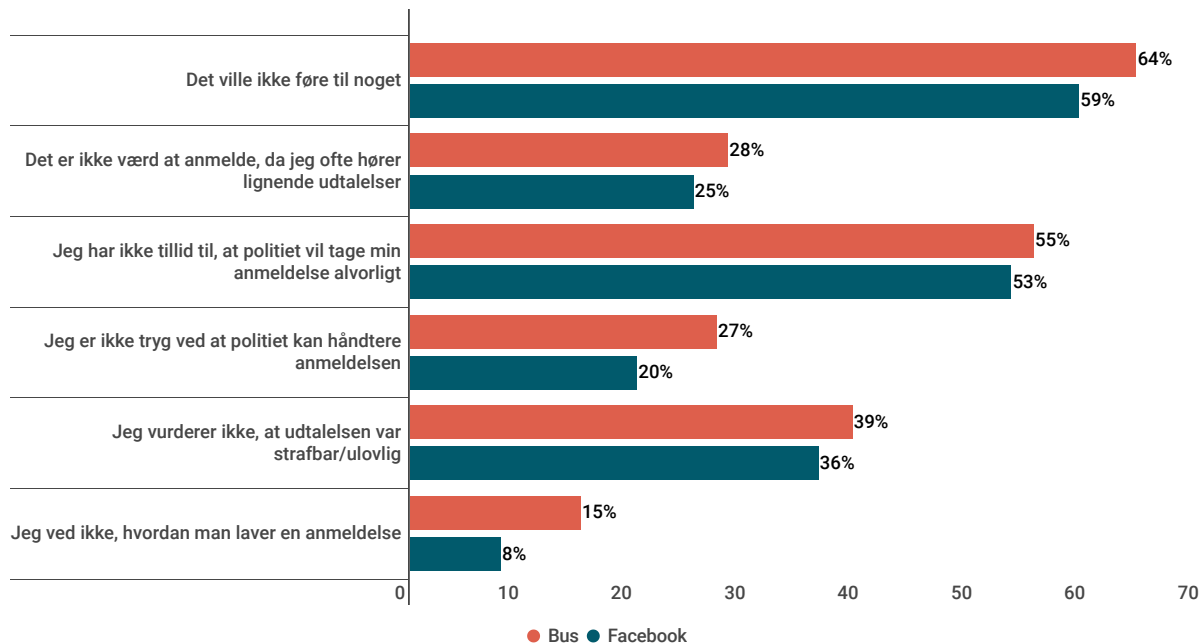
Efter at respondenterne er blevet præsenteret for de hadefulde ytringer, modtager de respondenter, der har svaret, at de ikke ville anmelde det til politiet, et opfølgende spørgsmål om, hvorfor de ikke ville anmelde udtalelsen til politiet.

Resultater:

- Den hyppigste begrundelse for ikke at ville anmelde en hadefuld ytring er, at det ikke vil føre til noget, eller at respondenterne ikke har tillid til, at anmeldelsen vil blive taget alvorligt. Det svarer mere end hver anden.
- Mere end hver tredje person vurderer, at udtalelsen ikke er strafbar eller ulovlig.
- Flere ved ikke, hvordan man anmelder en hadefuld ytring modtaget i en bus (13 procent), sammenlignet med hadefulde ytringer modtaget på Facebook (8 procent).
- Hver fjerde person svarer, at det ikke er værd at anmelde, da de ofte hører lignende udtalelser.

MANGLENDE VIDEN OM, HVORVIDT YTRINGER ER STRAFBARE OG LAV TILLID TIL POLITIET OG HVORVIDT ANMELDELSE FØRER TIL NOGET

Begrundelser for ikke at ville anmelde hadefulde ytringer til politiet. Fordelt på, hvor ytringen finder sted.

Antal respondenter = 654. Antal observationer = 1.198 (572 i bus og 626 på Facebook). Kun personer, der ikke har markeret, at de ville anmelde til politiet, er blevet spurgt. Andelen ændrer sig ikke i en regressionsmodel, hvor der inkluderes kontrol for køn, alder, region og hvilken ytring, som de er blevet præsenteret for. Der er signifikant forskel for udtalelserne "Det vil ikke føre til noget", "Jeg er ikke tryk ved at politiet kan håndtere anmeldelsen" og "Jeg ved ikke, hvordan man laver en anmeldelse".

Læs mere om metoden bag undersøgelsen på <https://menneskeret.dk/udgivelser/had-mod-minoriteter>

10 OM RUNDSPØRGEN

I det følgende gennemgås metoden bag rundsspørgen. En mere uddybende beskrivelse kan findes i metodenotat på: <https://menneskeret.dk/udgivelser/had-mod-minoriteter>.

I juli-august 2021 udsendte Institut for Menneskerettigheder en rundspørge LGBT+-personer, etniske og religiøse minoriteter og personer med handicap. Rundspørgen blev udsendt via sociale medier og nyhedsbreve ved hjælp af organisationer, der arbejder for målgrupperne. I rundspørgen har respondenterne selv kunnet angive, hvilken minoritet, de identificerer sig som. Vi har efterfølgende rekrutteret interviewpersoner blandt respondenterne og foretaget seks interviews, der bliver præsenteret med portrætter løbende i denne udgivelse.

Det er svært at foretage en repræsentativ stikprøve blandt minoritetsgrupper, da deres tilhørsforhold ikke er tilgængelige via analysebureauernes paneler eller offentlige registre. Derfor har vi valgt at basere rundspørgen på en bekvemmelighedssample, hvor vi gennem udvalgte kommunikationskanaler har henvendt os bredt til målgrupperne. Selv i store, og ofte omkostningsfulde spørgeskemaundersøgelser, er det svært at få en stor nok stikprøve, der

sikrer, at minoriteterne er velrepræsenterede. Dette skyldes, at minoriteter selvsagt er få i antal (i en typisk tilfældig stikprøve på ca. 1.000 voksne danskere vil fx LGBT+-personer cirka udgøre 50-80 personer), de kan være sværere at nå ud til, og de kan have lavere tilbøjelighed til at deltage. Styrken ved en bekvemmelighedssample er, at det er muligt at nå ud til over 700 minoritetspersoner og undersøge specifikke fænomener, som i dette tilfælde er karakteren og konsekvenser af oplevet had.

Begrænsningerne ved bekvemmeligheds-sampling er særligt manglende repræsentativitet. Det vil sige, at tallene alene kan bruges til at udlede tendenser for minoritetsgrupperne baseret på respondenternes svar. Uanset udvælgelse af respondenter og stikprøvestørrelse er det svært at fastslå repræsentativitet, da vi ikke kan sammenligne stikprøven med minoritetsbefolkningen generelt. Det skyldes, at der er sparsom viden om, hvordan gruppen af fx LGBT+-personer, jøder eller muslimer ser ud i Danmark på centrale sociodemografiske faktorer (som fx alder, uddannelse, region), hvilket er nødvendigt for at måle repræsentativitet og derigennem generaliserbarhed.

Til trods for disse forbehold har vi valgt at inddrage centrale tal fra rundspørgen, der angår oplevelser med had i det offentlige rum, konsekvenserne heraf og villighed til at anmelde hadefulde ytringer. Tallene skal tages med forbehold, men viser alligevel en klar tendens og bygger på mere end 700 besvarelser fra minoritetspersoner landet over.

Nedenfor ses en karakteristik af de enkelte gruppers regionale bopæl, køn og alder.

Rundspørgen er besvaret af 1.001 personer. Heraf har 710 respondenter udfyldt hele rundspørgen og har svaret ja til, at de tilhører én af de listede minoriteter.

Etniske og religiøse minoriteter: muslimer (94 respondenter), etniske minoriteter (47 respondenter), jøder (35 respondenter).

LGBT+ -personer: homoseksuelle, biseksuelle eller queer cis-mænd (180 respondenter), lesbiske, biseksuelle eller queer cis-kvinder (119 respondenter), transpersoner, interkønnede eller nonbinære (120 respondenter). Mennesker med handicap (115 respondenter).

Det har været muligt for respondenterne at vælge andre religiøse trossamfund (kristendom, hinduisme, buddhisme eller andet). Der var få respondenter i de grupper, hvorfor de er udeladt af analysen.

Tallene i denne publikation her er alene baseret på de 710 respondenter, der har besvaret undersøgelsen, og kan ikke generaliseres til at gælde for hele befolkningen.

Socio-demografi	Etniske min.	Jøder	Muslimer	LGBTI+	Handicap
Sjælland	9%	9%	16%	10%	19%
Hovedstaden	64%	80%	66%	57%	42%
Syddanmark	13%	3%	9%	11%	14%
Midtjylland	9%	6%	9%	13%	19%
Nordjylland	2%	0%	0%	5%	5%
Ved ikke el. udlandet	4%	3%	1%	4%	2%
Mand	26%	31%	44%	51%	25%
Kvinde	70%	64%	57%	34%	72%
Transkønnet, nonbinær, interkøn mv.	4%	6%	0%	15%	2%
Gnst. alder i år	40	51	31	38	43
Antal respondenter	47	35	94	419	115

SPØRGSMÅL I RUNDSPØRGEN

De næste spørgsmål handler om dine oplevelser med nedsættende eller krænkende kommentarer, chikane og vold i det offentlige rum (fx på gaden, i nattelivet, i supermarkedet mv.).

Har du inden for de seneste 12 måneder oplevet følgende i det offentlige rum? Sæt kryds ud for de ting, som du har oplevet.

- Nedsættende eller krænkende kommentarer eller tilråb
- Uønskede kommentarer eller tilråb af seksuel karakter
- Uønskede stirrende blikke
- Chikane ved/mod min bopæl
- At blive fulgt efter
- Trusler
- At blive spyttet efter eller på
- At blive rusket i, skubbet til eller revet i håret
- At blive slået eller sparket
- At blive tvunget til eller forsøgt tvunget til sex
- Andet seksuelt overgreb
- Andet
- Ingen af delene
- Ønsker ikke at svare

Spørgsmål: Har du anmeldt hændelsen til politiet? Du kan sætte flere kryds.

- Ja, jeg gjorde det
- Ja, en anden gjorde det
- Nej, det ville ikke føre til noget
- Nej, det er ikke værd at anmelde, da jeg ofte oplever lignende hændelser
- Nej, jeg har ikke tillid til, at politiet vil tage min anmeldelse alvorligt
- Nej, jeg er ikke tryk ved at politiet kan håndtere anmeldelsen
- Nej, jeg ønsker at forblive anonym
- Nej, jeg ved ikke, hvordan man laver en anmeldelse
- Nej, jeg vurderer ikke, at hændelsen var strafbar/ ulovlig
- Andet

Spørgsmål: Har du generelt tiltro til, at andre folk omkring dig ville gribe ind, i tilfælde af at du blev udsat for nedsættende eller krænkende kommentarer, chikane eller vold i det offentlige rum?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Spørgsmål: Hvordan påvirker det dig generelt at tilhøre en minoritet, når du færdes i det offentlige rum? Du kan sætte flere kryds.

- Jeg undgår at færdes bestemte steder / på bestemte tidspunkter i det offentlige rum
- Jeg tilpasser min påklædning og mit udtryk
- Jeg er generelt mistroisk/mistænksom over for fremmede i det offentlige rum
- Jeg tilpasser min fysiske fremtoning fx hvordan jeg går eller taler
- Jeg færdes sjældent alene eller uden venner
- Jeg tilpasser min adfærd, når jeg går med en ven/ partner fx går ikke hånd i hånd
- Andet
- Det påvirker mig ikke

Spørgsmål: Var der nogle omkring dig, som reagerede og hjalp dig? (Tænk på den seneste oplevelse med nedsættende eller krænkende kommentarer, chikane eller vold i det offentlige rum.)

- Ja, en jeg kendte
- Ja, en eller flere, som jeg ikke kendte
- Nej, men en eller flere så det
- Nej, der var ikke andre
- Andet

11 REFERENCER TIL UNDERSØGELSER

- 1 Omfanget af oplevede hadforbrydelser er baseret på respondenternes egen subjektive vurdering, og det er selvsagt usikkert, hvorvidt alle tilfælde vil være ulovligt i strafferetlig forstand. Tallet er forbundet med en vis usikkerhed. Konfidensintervallet (95%) er 8.300-15.100. Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor. Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2020. Tabel 5.6
- 2 Omfanget af oplevede hadefulde ytringer er baseret på respondenternes egen subjektive vurdering, og det er selvsagt usikkert, hvorvidt alle tilfælde vil være ulovligt i strafferetlig forstand. Tallet er forbundet med en vis usikkerhed. Konfidensintervallet (95%) er 16.000-26.000. Kilde: Justitsministeriets Forskningskontor. Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2020. Tabel 7.2.
- 3 Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter (2021). Hadforbrydelser i 2020. Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser.
- 4 Als Research (2020). Undersøgelse af udfordringer og stigma i forhold til at have en LGBTI-identitet i Danmark. Als Research (2022). Nydanske LGBT+- personers levevilkår og støttebehov. Institut for Menneskerettigheder. Handicapbarometer. Tilgængelig via: www.handicapbarometer.dk.
- 5 Hoy-Ellis, Charles P. (2021). Minority Stress and Mental Health: A Review of the Literature. Journal of Homosexuality, DOI: 10.1080/00918369.2021.2004794. American Psychological Association (2012). The minority stress perspective. Psychology and AIDS Exchange newsletter. Tilgængelig via: <https://www.apa.org/pi/aids/resources/exchange/2012/04/minority-stress>
- 6 Meyer, I. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. Psychological Bulletin, Vol. 129, No. 5, 674–697.
- 7 FRA – European Union Agency for Fundamental Rights (2021). Encouraging hate crime reporting. The role of law enforcement and other authorities. Tilgængelig via: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-hate-crime-reporting_en.pdf. Lev og Lad Leve (2021). Stop hadet Nu. 1000 eksempler på had og hvordan vi stopper det.
- 8 Institut for Menneskerettigheder (2022). Den offentlige debat på Facebook. En undersøgelse af danskernes debatadfærd.
- 9 Analyse og Tal (2021). Angreb i den offentlige debat på Facebook. Institut for Menneskerettigheder (2017). Hadefulde ytringer i den offentlige online debat.
- 10 Rigsadvokaten. Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt. Tilgængelig via: <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/664ae180-4dfa-4cfa-8002-d9d401ab22dc?showExact=true>
- 11 Mullinix, Kevin J., Leeper, Thomas J., Druckman, James N. and Freese, Jeremy (2015) The generalizability of survey experiments. Journal of Experimental Political Science, 2 (2). pp. 109- 138. ISSN 2052-2630

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDERS LIGEBEHANDLINGSRÅDGIVNING

Hvis du føler dig udsat for diskrimination på grund af dit handicap, dit køn, din seksualitet, dit kønsudtryk, dit kønskarakteristika, din kønsidentitet, alder, religion, race eller etniske oprindelse, kan du få rådgivning og bistand af Institut for Menneskerettigheder.

Vores Ligebehandlingsrådgivning rådgiver enkeltpersoner med udgangspunkt i retten til ikke at blive diskrimineret, og vi yder bistand, hvis du vil gå videre med din sag. Du kan kontakte rådgivningen på **32698666**.

Læs mere på: www.menneskeret.dk/raadgivning

ANMELD EN HADFORBRYDELSE HOS POLITIET

Du kan anmelde en hadforbrydelse telefonisk, skriftligt (også via e-mail) eller ved at møde personligt op på en politistation.

Ring **112**, hvis du har akut brug for hjælp fra politiet, eller der er fare for liv eller førlighed. Ring **114**, hvis du har været udsat for en hadforbrydelse, men ikke har akut brug for politiets hjælp, fx hvis gerningsmanden har forladt stedet.

Læs mere på: <https://politi.dk/da/hadforbrydelser>

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER